אש קודש — שבת שובה

שובה ישראל עד ד' אלקיך וכו' קחו עמכם דברים.

להבין מעט הא שפתח הפסוק בלשון יחיד שובה וכו' אלקיך, ומסיים בלשון רבים קחו עמכם, וכן בתשובת הקב"ה ארפא משובתם וכו' בלשון רבים, כי שב אפי ממנו, לשון יחיד.

כי איתא בגמרא חולין דף ז' ברפב"י כשהלך לפדיון שבוים שאמר לגנאי נהרא חלוק לי מימך, א"ל אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני אתה ספק עושה וכו' ואני ודאי עושה, א"ל אם אי אתה חולק גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם, חלק לי' וכו' אר"י כמה נפיש האי גברא כמשה ושתין רבורן, שע"פ פשוט צ"ל ומה התשובה על דברי הנהר, הלא לכאורה טענה חזקה טען אתה וכו' ואני הולך לעשות רצון קוני אתה ספק וכו', ועיין מהרש"א ז"ל שמדייק בזה, וחוץ מדבריו ז"ל אפ"ל כיון שרפב"י הלך בשביל ישראל כי הלך לפדיון שבוים, ולהציל נפש הוא יתׂ מבטל כביכול את רצונו, ואפילו על ספק פקוח נפש צריכים לחלל את השבת, (יומא דף פז) לכן אפילו אם גם הנהר הולך לעשות רצון קונו ואפילו הוא ודאי ושל רפב"י ספק גם על ספק להציל נפש מישראל הי' צריך הנהר לבטל את מעשיו, ולחלוק, כי לא עדיפים מעשיו לעשות רצון קונו מרצון ד' בשמירת שבת, ואפילו הכי מחללים גם על ספק.

ואפשר הא שאנו מתפללים בסליחות, תורה הקדושה התחנני בבקשה, חוץ מן הפשוט, התפילה היא שכיון שהוא יתׂ מקיים את כל התורה, יקיים גם את דין התורה הזה, כי כמה גדולה היא נפש מישראל עד שע"פ דין התורה גם על ספק פקוח נפש צריכין לבטל דיני תורה, ועתה חלק גדול מישראל כ"כ בצרה וסכנה ר"ל, וזה תורה הקׂ התחנני שכך דין תורה להציל ישראל.

נחזור להנ"ל כי צריכים לדעת מה מסיים ר"י כמה נפיש האי גברא כמשה ושתין רבוון, הא לכאורה הוא דבר פשוט, כיון שלצרכו בלבד נקרע הנהר כמו בקי"ס למשה וכל ישראל, אבל בכלל יש לדקדק, דעל קי"ס איתא בגמרא עה"פ וישב הים לאתנו הראשון וכו', ועיין בתוי"ט על אבות פ"ה עה"מ עשרה דברים נבראו בע"ש וכו' בשם הרמב"ם ז"ל שלכן אמרה הגמרא שהתנה עם הים בשעת הבריאה כדי שלא תהא השתנות ברצונו ודעתו יתׂ, רק מאז ראה הוא יתׂ שיצטרך לקרוע את הים ע"ש, ולפי"ז גם על נהר גינאי ע"כ התנה דׂ שיחלוק מימיו, וא"כ למה טען נגד רפב"י ולא רצה לחלוק הא ידע שהתנה דׂ עמו.

ואפשר שזה הי' טענתו של הנהר, שחשב שרק כל הכלל ישראל חשובים ויקרים לפניו יתׂ ולא היחיד, וכמו שעם הים התנה דׂ שלפני משי"ר וס"ר יקרע, כן גם הוא רק כשיבואו לפניו כל ישראל יחלוק, ולפני היחיד אינו צריך לבטל את הליכתו שהולך לעשות רצון קונו, אבל כנ"ל טעות הוא, כי גם בשביל ספק נפש אחת מישראל צריכים לחלל השבת, וזה שמסיים ר"י כמה נפיש האי גברא כמשה וס"ר, היינו שזה הי' ויכוחם, ובזה נצחו רפב"י שהאי גברא נפש אחת מישראל ומכש"כ איזה נפשות יקרים הם לפניו יתׂ לא הכלל כלו לבד.

והענין הוא פשוט גם לדעתנו הקטנה כי כיון שישראל נטריקון יש ששים רבוא אותיות לתורה, יש ששים רבוא אנשים לישראל, וכשחסרה גם אות אחת, כל ספר התורה פסול, ונודע משערי אורה עה"פ פקודי ד' שהתורה נארגת כולה, על שם הוי' אם בנוטריקון גמטריאות וכו', לכן כשחייו איש אחד נחסר נפסלה התורה ונוגע הפגם בשמו ית' שהתורה נארגת עליו, ואפשר זה הרמז שאנו מתפללים לא לנו ד' לא לנו, כי לשמך תן כבוד, כי כשתעשה לנו, אז אפשר תעשה רק בשביל הכלל ישראל, לכן לא לנו ד' כלומר לא לנו לשון רבים בשביל הרבים לבד, רק לשמך תן כבוד, ואז בשביל שמך גם למען היחיד תעשה שלא יהא פגם בשמך.

והנה כמו שאנו מתחננים ומבקשים מד' שגם על הפרט יחוס ואת כל איש ישראלי יציל ויושיע, כן גם צריך כל איש פרטי מאתנו לשוב בתשובה, ולא לסמוך עצמו על הכלל לומר שהכלל ישראל טובים ושבים אל ד', וחוץ מזה, הלא לכל אחד ישנם חסרונות לעצמו ומדות נפגמות לעצמן שצריך לתקנן, ולא רק משום תיקון הפגמים, רק איתא בע"ח שע"ג פ"ב שאין צדיק דומה לחבירו ואין ברי' דומה לחברתה, וכשאיש ישראלי עובד ד' מתגלה מכ"א אור וקדושה, מה שאין מתגלה מחבירו, ואפילו עתה בשעת הצרה והריסת ישראל יכול להיות שיתגלה מהם מה שלא הי' מתגלה מהם בשעת הרווחה, וכמו שכבר אמרנו עה"ג ברכות (דף ג') בר"י ששמע ב"ק בחורבה, ולמה לא שמע עד עתה, דהא אלי' אמר לו שבכ"י כשישראל נכנסין וכו' ואמרנו שאפשר מפני שהי' בחורבה מחורבות ירושלים והי' לבו נשבר בקרבו יותר, שמע יותר הב"ק, לכן הגם שאח"כ מדבר הנביא אל הרבים מ"מ מתחיל שובה ישראל בלשון יחיד שגם היחיד ישוב אל ד' כ"א כפי פרטיות עצמותו, וכן גם תשובת ד' ארפא משובתם לשון רבים ומסיים כי שב אפי ממנו גם את היחיד אציל ואושיע.

אמרנו בשב"ק אצל הקידוש. חשבתי שבצרות כאלו כשיבא ר"ה אז תפילות ישראל תהיינה ברעש ושפיכת הלב כזרם מים, אבל הן בטוחים אנו בד' שפעלו התפילות, מ"מ את אשר ראו עינינו, אז קודם המלחמה יותר רעשו והתלהבו, גם ביותר שפיכת הלב התפללו תפילות ר"ה מאשר שנה זו, פשוט הוא מפני חולשת הגוף שאין כח לישראל, אבל מ"מ גם חוץ מזה רואים שבכלל גם הר"ה וגם השבת תשובה אינו בהיראה וההתלהבות כמו מאז, [עתה בשעה שאני כותב זה אוכל להוסיף שגם אנשים אחרים אמרו לי כן], ואיזה סיבות ישנן לזה, א' כי דוד המלך אמר ביום קראתי ותעננני תרהיבני בנפשי עוז, כשאיש ישראל מתפלל ונענה בתפילתו אז מתחזק ומתלהב אח"כ בשאר תפילותיו, משא"כ כשרואים שמתפללים, ולא די שלא נענים רק עוד הצרות יותר מתרבות ר"ל נופל לב האדם ואינו מתעורר בתפילותיו, סיבה ב' היא כמו שכבר דיברנו (בפ' שופטים שנת תש"א) שלכל דבר גם לאמונה וגם לשמחה צריכים איש שהוא יאמין והוא ישמח, משא"כ כשכל האיש נרצץ ונרמס, אין מי שישמח.

וזה הדבר גם בענין התעוררות בתפילה, איש הישראלי עתה נופל שוכב ונרמס ואין מי שיתעורר בתפילה, אבל דוד המלך אמר ממעמקים קראתיך ד', לא מעומק אחד בלבד רק גם ממעמקים ב' עמקים, שאף שלאחר נפילתי בעומק הראשון קראתיך, ולא בלבד שלא נענתי ולא נושעתי, רק עוד נפלתי לעומק ב', עומק בתוך עומק מ"מ הנני מתחזק ושוב קורא אותך.